

ne perspicitur, tum ad Dei aures grata accedit bonorum vox, cum sedatis, atque compressis cupiditatibus, ut columbae desertis in locis, arduaque in rupe nidulantes, tranquilliter in amore vivunt, sic illi uni Deo adhaerentes, in ipso collocatas habent omnes suas cogitationes et spes.

Sequitur: CAPITE NOBIS VULPES PARVULAS, QUAE DEMOLIUNTUR VINEAS: NAM VINEA NOSTRA FLORUIT (1). Quod Paulus praecipit dicens: *Cum timore, et tremore salutem vestram operamini* (2). Ejus praecepti vis, hoc loco, ut opinor, ab Spiritu Sancto explicatur. Nam ista noti humani amoris imagine Spiritus Sanctus, non tam explicat quid ipsi justi interdum faciant (nam illi naturae ipsius fragilitate interdum victi deficiunt, atque prolabuntur interdum, ipsique charitati, quae in illis est, non semper permittunt, ut vires suas in ipsis proferat, eo ordine, atque via, quibus proferre apta est) itaque non tam explicat Spiritus Sanctus, quid illi interdum faciant, quam quid illis sit faciendum docet: nec quo ipsi ament modo, sed quae ipsa sit coelstis amoris vis, ei nisi obstiterimus, declarat. Atqui illud in primis solet placere Deo, ut ii quorum in animis sua collocavit dona, submissae de se ipsis et humiliter sentientes, eis non abutantur ad superbiam, sed omnes peccati atque offenditionum causas summa sollicitudine vitent: et quo plura dona confert in illos, eo majorem modestiam et cautionem requirit ab iisdem. Nam simul cum ipsis gratiae donis sensum christianaे humilitatis semper infundit. Humilitatem porro, quae propriae infirmitatis consideratione constat, sequitur decidendi a gratia Dei, et offenditionis, atque irae divinae metus. Deus igitur cum dona sua in nobis auget, simul subjicit nobis cogitationes humiles, admonetque nos infirmitatis nostrae, ex quo cadendi ab eo statu metus oritur, et ex metu sollicitudo atque cautio. Ergo quoniam vo-

(1) Chrysost. in psalm. xcvi.

(2) Psellus et tres Patres in Cantica. Ad Philip. II.

cationis gratia ea, qua non quidem impii ad justitiam, sed justi jam et in pietate probati ad altius justitiae genus vocantur, quae et ipsa Dei donum est magnum, atque optimale, explicata est proxime superiore oratione, idcirco nunc aggreditur dicere, quem effectum in nobis illa habitur sit, quidve effectura, ejus si impulsu sequamur. Est autem ejus, ut diximus, in primis subjecere mentem Deo, admonereque hominem propriae infirmitatis, reddereque in amore vigilantem et cautum. Eam itaque circumspectionem, eam cautionem, atque metum, et ex metu opis implorandae studium, nos ut in sponsa doceret, simul atque ab sponso vocata est, sic illam Salomon respondentem induxit. CAPITE NOBIS VULPES PARVULAS, QUAE DEMOLIUNTUR VINEAS: NAM VINEA NOSTRA FLORUIT. Nam haec profecto oratio non se efferentis de sponsi erga ipsam amore est, sed ita ipsum amantis, atque ei fidentis, ut suae infirmitatis satis sibi conscientia, interdum timeat, ac sibi suisque bonis sollicite metuat. Quid autem quaequo metuit? vastationem et direptionem vineae suae, hoc est, boni sibi omnium charissimi amissionem.

Sed a quibus metuit? a parvis vulpibus. Quae porro vulpes istae sunt, aut quae huic voci vis subjecta est? Advertamus animum, obsecro, ut quod saepe jam admoneo, quantus hujus carminis textus sit, quamque illius omnia in hos, quos distinximus, amoris gradus apte conferantur, liquido perspiciamus. Humani generis inexorablem hostis, quamvis nos oppugnare nunquam desistit, tamen non semper nos oppugnat eodem modo. Nam quoties aperto marte, et palam indicto et professo bello parum proficit, arte atque dolis agit, idque variis rationibus tentat, pro re ipsa dolose agendi atque fallendi subiens diversas formas. Impugnat autem aperte illos, quos cum prius peccatorum vinculis constrictos, sibique ob eam causam in servitutem addictos tenuisset, exuere peccati vincula ipsos postea, et se in libertatem vindicare velle videt, hos enim

summa vi retinere nititur. Itaque accurrit statim in ipso conversionis illorum principio, manusque illis injicit, et reluctantibus faces admovet, et praeteritarum voluptatum objectis imaginibus, aciem animi illorum perstringens, ad non ita pridem deserta flagitia eos aperte vocat, omnique ratione illis instat acerbus, atque molestus. Verum ubi evenit ut illi superato hoc priore certamine in virtutis studio, atque cultu proficiant, eique ita assuescant, ut peccati tetra et foeda species, ipsis, qualis est, ita appareat, utque eam aspernentur, et horreant morte ipsa pejus: tunc ille, non jam palam et aperte, sed insidiose, et per cuniculos quosdam ad certamen aggreditur. Itaque illis non jam suadet ut peccent, neque ut redeant ad flagitiosam, quam dereliquerunt vitam, sed parva quaedam, et minuta, et honesti specie interdum tecta, quaeque et difficulter dignosci qualia sint, et facillime admitti possint, ipsis objicit, ut ubi ea tanquam parum in utramque partem referentia ad animum suum illi, et ad voluntatem admiserint, eorum studii intentio paulatim remittatur, parvisque in rebus saepius cedendo habiles efficiantur, ad id ut aliquando tandem superentur. Atque quemadmodum ipse Sathanas, cum aperatum bellum hominibus infert, propter caedis studium, et sanguinis humani sitim appellatur leo, sicut scriptum a Petro est (1), *quia adversarius vester diabolus, tanquam leo rugiens, circuit, quaerens quem devoret:* sic cum ad alias nocendi artes insidiosas, et plenas fraudis se convertit, ex ipsa re et fallendi studio vulpes jure dicitur, eaque parva vulpes, non quia parum noceat (demolitur enim vineas florentes jam, et uberes fructus promittentes, et speratum, et prope adeptum, perfectae virtutis bonum nobis eripit e manibus) sed quia recti specie decipiens, et in peccata levia, ac vix eo nomine digna, bonos, sed non bene cautos viros inducens, eos in exitium tandem praecipitat. Et sicut

(1) I Petri. v.

vulpes carpendi vitium foliis, palmitibusque decerpredis, quae ipsa ad caetera, quae sunt in vite relata, minima sunt, eo pestem et interitum viti affert (nam neque educari uvae possunt, neque maturescere vite foliis nudata, ipsaque tandem vitis, quippe quae cortice morsu vulpium scisso injuriis coeli pateat, amittit eam omnem vim, qua viget, atque vivit) sic ille dum astu agens bonos nudat iis rebus, quae virtuti educandae pro foliis esse solent, dumque ipsos imprudentes levioribus peccatis implicat, viam sibi munit ad inferendum majora damna, vulpesque imitatur, tum arte aggrediendi fallaci atque subdola, tum ratione ipsa parvis e malis mala gravia efficiendi. Quas vulpes ut capiat, hoc est, ut procul arceat Deus, illi in persona sponsae justi petunt, quorum jam vineae floruerunt, quique jam eo se profecisse vident, ut non solum pravas actiones fugiant, et quales sunt, tales eas esse judicent, tetro et horribili aspectu, sed ut excellentium operum flores magna uberioris proventus spe edere incipient. Petunt autem, ab ipsa vocationis gratia suae fragilitatis admoniti, et ad petendum inducti: petuntque id omnium primum, quoniam eodem gratiae dono ipsis docente, intelligunt in eo amoris gradu, ad quem vocantur, et quem tenere jam incipiunt, sibi maxime metuendas esse istas vulpes, has videlicet, sub specie boni latentes fraudes, hos in levioribus rebus crebrios lapsus, hunc Angelum lucis mentitum, et amica specie pestem celantem, teturum, et infestum, et quo occultiorem, eo nocentiores hostem. Et quoniam malum hoc dupli ratione Deus repellit, una facultatem adimendo vulpi huic adeundi ad hominem, et fraudulenter ipsum pertentandi, et ad malum illiciendi, quod est vulpes capere, atque vincire, id est severissimis imperiis, ne quid moliantur aut noceant, constrictas tenere: altera inferendo animis bonorum lumen, atque robur, quibus et insidias suae vitae fieri intelligere possint, et detectis dolis insidiatorem repellere. Haec igitur cum ita sint, justi tamen illud praecipue, atque

maxime a Deo petunt, vulpes has ut capiat, et vinculis coercent. Est enim optabile, certaminum ac periculorum expertem in amore Dei vitam degere. Deinde si eveniat (quemadmodum evenire necesse est) ut pugnandum illis sit, id summopere orant Deum, ut antequam illis occidatis laetitiae, et tranquillitatis dies, quo fruuntur, ut primum spirare gravior aliqua ventorum vis, et malorum tanquam umbrae augeri coeperint, id est, ut statim, in ipso pugnae initio, et certaminis conflictu, antequam titubatum quidquam sit, praesto illis, et salutaris adsit.

Hanc enim vim habet quod sequitur: **DILECTUS MEUS MIHI, ET EGO ILLI, QUI PASCITUR INTER LILIA, DONEC ASPIRET DIES ET INCLINENTUR UMBRAE, REVERTERE DILECTE MI, SIMILIS ESTO CAPREAE HINNULOQUE CERVORUM SUPER MONTES BETHEL.** Id est. Dilecte mi, qui pascis inter lilia ad usque vesperum diei, finito die, adventanteque nocte festinato revertere, quomodo capreae atque hinnuli a pastu domum properant. Est enim ab eadem illa humili cognitione sui, ab eodemque illo in peccatum decidendi timore, quo boni sollicitantur, profecta vox, qua blande a Deo, et pro jure mutuae charitatis amice postulant, ut inclinato jam ad occasum die, et irruentibus periculorum tentationumque tenebris, sibi auxilietur nulla mora interposita. **SIMILIS, inquit, ESTO CAPREAE, HINNULOQUE CERVORUM.** Quod sine metaphora proprie et litterate David dicebat: Domine, ad adjuvandum me festina; et rursus: Domine, accelera ut eruas me. Quodque non solum causa incitandi Deum, et ut auxilium ferre matureret efficiendi, ab sponsa dicitur, sed etiam quo nos admoneat, ut in ipso statim pravae cogitationis initio, ut primum mala libido subire animum coepit, ad primos hostis aspectus, imo vero ad primos rumores, atque suspiciones belli, antequam ob negligentiam turbaram in nobis, atque tumultus aliquid oriatur, attollamus ad coelum oculos, et ad Deum cor nostrum penitus convertamus, illudque cum lachrymis iterantes: **REVERTERE**

DILECTE MI, SIMILIS ESTO CAPREAE, HINNULOQUE CERVORUM, salutem illi nostram ardentissime commendamus, et ut acceleret, atque festinet, nos ut liberet non a malo solum, sed etiam a suspicione mali ab ipso petamus.

TERTIA EXPLANATIO

EGO FLOS CAMPI ET LILIU CONVALLIUM. Haec, ut supra diximus, a superioribus pendent, et cum illis conjungi debent; quasi sponsa dicat: Et tu usque eo pulcher es sponsa mi, ut a te et lectulus floreat, et domus egregiis ornetur operibus, et ipsa sim flos campi, etenim tu es lilium convallium. Quibus verbis omnia sua bona sposo accepta refert, et eumdem eo ipso ad secum una manendum invitat, quo suum ipse beneficium tueatur et amplificet. Nam sicut qui domum aliquam suo sumptu magnifice aedificavit, et aedificatam ornavit rebus omnibus, libenter in ea moratur, sic Deus in iis, quos ipse aedificat, atque ornat, libentissime habitat, itaque id Ecclesia cum sciret, omnia quae ab eo accepit eidem ornamenta explicat, sub aspectumque ponit lectuli flores, domus magnificentiam suam, ipsius pulchritudinem, ea ut ratione, magis se illius in amorem insinuet: **EGO INQUIT FLOS CAMPI, ET LILIU CONVALLIUM.** Hebraice ad verbum: Ego rosa saronitis, idest, quae provenit, in planicie agri saronis; saronia autem planities a Caesarea ad Joppem usque pertinet, ut scribit Hieronymus, sed quod vertimus rosam, et hebraice, ut supradiximus, est Habazeleth, quamvis de eo, utrum lilium, an rosa sit, Hebraeorum doctores dissentiant; tamen quin colore nigro flos sit, de eo dubitat nemo. Quod et vocabulum ipsum, quod a nigro et umbra ducitur, praesefert. Porro ex omnibus herbis una Circea apud Dioscoridem nigrum educit florem, cum qua nonnulli, qui de re herbaria scri-